

TURF

Vanaf 2016 zal TURF het thema in Museum Opsterlân zijn.

Het delven van veen was honderden jaren een lucratieve bezigheid. In de vorm van turf was het de belangrijkste brandstof toen hout steeds schaarser werd. Turf als brandstof maakte de bevolkingsgroei en de industrialisatie mogelijk, zonder turf was er geen Gouden Eeuw geweest. Er kwam steeds meer vraag naar turf en er kon met de verkoop en het vervoer veel geld verdiend worden. Turf werd niet voor niets het “Bruine Goud” genoemd. In Friesland begon de vervening in de 2de helft van de 16^e eeuw vanuit Heerenveen.

Turf werd niet alleen als brandstof gebruikt: het was (en is) ook een belangrijke basis als grondstof voor de potgrond voor de tuinders en het werd gebruikt als strooisel in de stallen.

De commerciële turfwinning in Nederland stopte in de jaren '80. Maar nog altijd wordt turf gebruikt als belangrijkste bestanddeel voor potgrond in de tuinbouw. De turf komt nu o.a. uit de Baltische staten, Zweden en Finland, Duitsland en Canada. In het kader van duurzame energie en met het oog op het milieu worden onderzoeken gedaan hoe er turf gewonnen kan worden zonder de bodem uit te putten en schade toe te brengen aan flora en fauna: Moerassen worden gerestaureerd en het is mogelijk zo te vervenen dat het veen ook weer aan kan groeien.

Turf wordt ook gebruikt door:

- Kunstenaars; gebruiken turf en hout (kienhout) uit het veen voor beeldhouwwerken. Ook wordt turf als grondstof gebruikt om het pigment “Drents zwart” te maken;
- Gezondheid: thee van turfpoeder als ontstekingsremmer. Turf heeft de eigenschap om straling te neutraliseren; turfbaden tegen huidaandoeningen;
- Textiel: turfvezels in combinatie met wol wordt gebruikt om kleding van te maken, onderleggers, inlegzooltjes etc.

Meer turf:

- Turfroute: vaarroute, fiets- en wandelroute
- Turf-gerookte worst
- Whisky
- Turfbrood

Planning:

2015/2016: plannen maken en contacten leggen;

Samenwerkingsmogelijkheden: scholen (kinderen erbij betrekken), bedrijven (Nederlands verversbedrijf in Estland/Letland), andere musea, kunstenaars uit binnen- en buitenland.

2016: TURF: geschiedenis van het ontstaan van veen (geologie, archeologie-waarom geen veenlijken in Friesland?- fotografie van moerasgebieden-beelden van kienhout); turf en gezondheid

Exposities:

21 februari – half mei: “De vergeten mensen van Soosaare, deel 2 Dromen”
Met beelden van turf gemaakt door Dioni ten Busschen.

Zomerexpositie: fotografie/het oude landschap/moerassen

Oktober: Maand van de Geschiedenis: expositie van Gapers en artsenij
turf en gezondheid

December – februari 2017: turf en vilt (interieur)

2017: TURF: geschiedenis van de vervening en de opkomst van het socialisme; textiel van turfvezels (Fair trade: werden vroeger de veenarbeiders uitgebuit, nu worden nog altijd mensen uitgebuit, met name in de lage loonlanden en bestaat kinderarbeid nog altijd); duurzaamheid, nieuwe groene en duurzame energiemogelijkheden

Turf en mode

2018: TURF; kunst

TURF festival